

3 **10 життєвих принципів**
професора Івана Чопея
СТОР.

7 **Стартапимо**
в рідному університеті
СТОР.

8 **Виш**
у вишиванках
СТОР.

«Народні дрони» в УжНУ

Уявляєте: кожна кафедра університету збирає щонайменше 8 тисяч гривень, передає їх на факультет суспільних наук, а за короткий час іменний дрон підрозділу вже летить виконувати свої завдання, зокрема рятуючи життя наших захисників. Це – конкретний результат конкретного донату. Отож історія про «Народний дрон» в УжНУ!

«Складав комп'ютери й трішки вмів паяти», – каже про себе Сергій Тополянський, старший викладач кафедри соціології та соціальної роботи ФСН. Нині він – майже мов «той, що греблі рве». Бо «шкоди» (але вона виправдана, бо в захист) й енергійності стільки ж, як і в персонажа «Лісової пісні». Тільки пісня в нас... про війну. І доводиться не рвати греблі, а складати дрони.

С.Тополянський, почувши про ініціативу «Народний дрон» (коли міністр цифрової трансформації Михайло Федоров почав закликати українців долучитися до проекту складання FPV-дронів удома), став переглядати багато відео, далі були безліч спроб, пошук оптимального алгоритму. Пан Сергій жартома каже: «Наче

конструктор лего, просто для дорослих». Перший дрон створював майже місяць, відтак за стільки ж часу склав 4, а сьогодні 4 здатен зібрати й за тиждень. «Вирішив це робити, оскільки я ще й за посадою був провідним інженером факультету. Сконтактував із завідувачем кафедри Федором Шандором. Він підтримав ідею. Далі на засіданні переговорили з колегами, котрі вирішили долучитися коштами для купівлі запчастин. Так і збрали перший дрон, який урочисто назвали «Соціолог», – розповів С.Тополянський.

Доволі швидко з'явилися «Політолог», «Філософ», «Психолог» та «Педагог», бо інші кафедри ФСН теж задонатили на іменні БПЛА, про що домовилися на одній зі вчених рад факультету. Дрони на фронті нині дуже потрібні, наголошує Ф.Шандор, котрого я ледь упіймала після чергового повернення з фронту. Мовив: «Донатити на цю ініціативу означає одразу бачити результат свого внеску в перемогу. Ідею через кілька днів підтримали юридичний факультет, біологічний, інженерно-технічний, фізичний, туризму та міжнародних комунікацій». А Юрій Остапчук, декан

факультету суспільних наук, зауважує: «Ми хочемо, щоб долучилися й наші студенти – зробили свій FPV-дрон. Будемо продовжувати, адже таких БПЛА завжди мало, тому потрібно й далі допомагати Збройним силам України».

Колеги С.Тополянського на фізичному факультеті мають 3D-принтери, тому друкують деякі запчастини і для пана Сергія, і самі складають апарати. Їх, до речі, ужнівці навіть тестують! Звісно, із допомогою фахівців. А меценати допомогли придбати спеціальний пульт керування та окуляри. «Практично ми закриваємо весь цикл від збору до налаштування й обльоту, тобто віддаємо військовим уже повністю перевірені дрони», – каже С.Тополянський. І на цьому розмову з ним перериває повітряна тривога. Наче додаткове підтвердження, чому важливі безпілотні літальні апарати: їх використовують і як камікадзе, і в розвідці. Вони можуть підняти й ефективно нести півтора кілограма. «Хоч ми збільшуємо навантаження. Навіть дволітрову пляшку з водою підвішували – тягнули спокійно. Звісно,

на невеликі дистанції», – додає, згадуючи експерименти, співрозмовник.

У планах – перейти на виготовлення складніших виробів. Ф.Шандор каже: «118 кафедр – 118 дронів щонайменше має бути на фронті. Є такі кафедри, як конституційного права, які здали одразу на 10 дронів». Аби закупити запчастини для одного БПЛА – потрібно від 8 до 10 тисяч гривень, зі слів С.Тополянського.

«Я ось буквально кілька днів тому повернувся з фронту. І бійці 1 штурмового батальйону 128 бригади вже передзвонили з вигуками: «Працює!» Дрони виконують свої завдання. Якщо хочеш допомагати Україні – або ти на фронті, або допомагаєш фронту», – резюмував «професор з окопу».

Отож УжНУ продовжує реалізовувати проект «Народний дрон». Ініціатори закликають долучатися донатами, аби наблизити перемогу та мир, яких так не вистачає і в звичних університетських буднях... Хочеться, щоб лунали тільки дзвінки, а не звуки повітряних тривог...

Мирослава Гараздій,
«Погляд».

Посол Нідерландів зустрівся зі студентами альма-матер

Надзвичайного і повноважного посла Королівства Нідерландів в Україні Йеннеса де Мола запросили в УжНУ поспілкуватися зі здобувачами фаху про те, як ЄС може посилити Україну й навпаки.

Молодь радо приходять на такі заходи. «Любимо спілкуватися з гостями. Із-за кордону – особливо. Адже вони завжди діляться чимось новим, мотивацією», – мовила третьокурсниця біологічного факультету Олександра Гузинець. «Я працюватиму дипломатом, тому безпосередньо доведеться комунікувати з послами. Тож сьогоднішня зустріч – знання та досвід», – додала студентка 1 курсу факультету міжнародних економічних відносин Богдана Родна.

Схожі зустрічі в нашому виші – традиційні. Ректор Володимир Смоланка (на фото з гостем) зауважив: «Сьогодні студенти мають прекрасну можливість поспілкуватися з послом Нідерландів, який виявив бажання познайомитися з молоддю УжНУ, чому ми дуже

раді. Такі заходи влаштуємо регулярно й продовжуватимемо сприяти в їх організації».

Гість зазначив: «Ми поговорили про процес інтеграції, початок переговорів про вступ. Я розповів про власний досвід як голландця; про те, як важко буде приєднатися до ЄС, адже для цього потрібно виконати багато умов; а також про те, як ми можемо допомогти Україні в технічній підтримці, як співпрацюємо загалом. Мені подобається бути з молоддю, особливо в День Європи. Тому що День Європи – майбутнє, і ці студенти – майбутнє. До творення майбутнього їх і слід залучати», – резюмував посол.

Перед зустріччю в УжНУ дипломат долучився й до форуму «Діалоги про Європу в центрі Європи-2024», де розповів про співпрацю з громадськими організаціями в Україні; про те, як Нідерланди підтримують нас у війні з Росією: військово, економічно, гуманітарно, фінансово та в інтеграції до ЄС.

Мирослава Гараздій,
«Погляд».

Освіта для лікарів та вибори завідувачів...

Із засідання вченої ради УжНУ

Чергове засідання вченої ради нашого університету за традицією відкрили урочистостями, цього разу – народженням грамотами від Ужгородської міської та Закарпатської обласної рад, а також врученням дипломів, що засвідчують присвоєння вчених звань.

Важливим пунктом порядку денного стала доповідь про науково-педагогічну діяльність факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки, яку виголосив декан Іван Чопей. Він зазначив, що підрозділ складається із шести кафедр і Центру доуніверситетської підготовки та роботи з іноземними громадянами. Нині там трудиться 81 науково-педагогічний працівник. Частиною колективу є й обласні спеціалісти. Крім того, Іван Васильович розповів про безперервну професійну освіту лікарів, наукову й громадську діяльність співробітників, міжнародну співпрацю, перспективи розвитку. Зупинився й на зміні законодавства щодо інтернатури, клінічній ординатурі, останній вступ до якої відбувся в 2022 р., курсах підвищення кваліфікації, навчальному процесі для іноземців.

Присутні розглянули чимало питань, зокрема про присвоєн-

ня звання «Почесний доктор Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Ігорю Айзенбергу, рекомендацію до друку та опублікування окремих видань, створення спеціалізованої вченої ради з метою присудження ступеня доктора філософії, затвердження змін до Правил прийому, затвердження розмірів оплати за навчання тощо.

Не менш важливим етапом стали атестаційні та конкурсні справи. Павлові Черевку присвоїли вчене звання професора кафедри цивільного права та процесу, а також доцентів – Наталії Варзі (кафедра угорської філології), Зоряні Мигалині (кафедра англійської філології), Михайлові Попу (кафедра прикладної фізики), Любомиру Прилипку (кафедра госпітальної терапії). Згідно з результатами голосування, на посади завідувачів кафедр було обрано Оксану Повідайчик (загальної педагогіки і педагогіки вищої школи), Наталію Петріцу (словацької філології); професорів кафедр – Олену Заяць (міжнародних економічних відносин), Федора Горленка (хірургічних хвороб), Валентина Іваницького (приладобудування).

Софія Скиба,
«Погляд».

«...вибрала долю собі сама...»

До ювілею професора Валентини Барчан

У передлітні травневі дні зустріла ювілейну дату від дня свого народження відомого в Україні літературознавця, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Ужгородського університету, заслужений працівник освіти України В.Барчан. За словами Л.Костенко, ювілей – «презентація життя», і приємно, коли в цей момент є на що озирнутися й утвердити себе в думці, що обраний шлях був органічним, багатим на здобутки.

Народилася Валентина Володимирівна 30 травня 1954 року в селі Кропивна на Черкащині. Спрагла до знань і нових відкриттів, ювілярка після закінчення середньої школи вступила на філологічний факультет Ужгородського державного університету, який успішно закінчила в 1976-ому. Зділності до науково-дослідницької роботи, аналітичний розум, а також громадська активність, енергійність, невтомність запрограмували подальшу долю обдарованої дівчини, котра вирішила спрямувати плін життя в русло наукової роботи та пов'язати долю з рідним закладом. Навчання в аспірантурі при кафедрі української літератури УжДУ з 1976 до 1980 рр. і захист кандидатської дисертації «Українська проза малих форм періоду Великої Вітчизняної війни (Оповідання. Публіцистика. До проблеми героїчного характеру)» (1987 р.) у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, а згодом, у 2009 році, докторської дисертації «Творча особистість Теодосія Осьмачки: судожньо-естетичні та філософські константи» (Львівський національний університет імені Івана Франка) – віхи наукового поступу В.Барчан, що позначили й рух сходинокми викладацької кар'єри: від асистента до доцента та професора кафедри української літератури. За цей час написано, видано майже півтори сотні змістовних наукових, науково-популярних статей, присвячених дослідженню важливих аспектів розвитку української літератури (зокрема, творчості Т.Шевченка, Ю.Яновського, О.Довженка, Остапа Вишні, М.Бажана, Є.Плужника, П.Тичини, Є.Маланюка, В.Симоненка, М.Трайсти, Ф.Потушняка, П.Скунця, І.Чендея й інших), ґрунтовні монографії «Творчість Теодосія Осьмачки в контексті стильових та філософських вимірів ХХ століття» (2008), «Юрій Станинець: текст і контекст» (2023). Науковим публікаціям Валентини Володимирівни властиві виражені літературознавчий стиль, фокусування уваги на інтерпретації філософських аспектів буття, особливостях художнього почерку митців, різноаспектне прочитання модерністських текстів у світлі новітніх наукових підходів.

Добра філологічна школа на шляху ювілярки в стінах Ужгородського університету дала щедри плоди. Удячність В.Барчан за безцінні уроки професійності й людяності віддзеркалилася в публікаціях про старших колег і вчителів – П.Лакизу, П.Лінтуру, М.Плісецького, Л.Голомб, Л.Тесличко, у виданні праці про історію кафедри української літератури УжНУ «Біля джерел» (2004), у відгуках та рецензіях на нові наукові видання (дослідження В.Марка, С.Михиди, Л.Голомб та інших). Опрацювавши й збагативши досвід попередників, Валентина Володимирівна передає наукову естафету молодшим поколінням літературознавців: під її керівництвом виконано дисертаційні роботи Марії Яремкович («Проза Гната Михайличенка (особливості проблематики та поетики)», 2004 р.) і Оксани Талабірчук («Проза Івана Яцканина: проблематика, поетика», 2016 р.). Для багатьох колег із кафедри української літератури та інших підрозділів факультету ювілярка є мудрим і прозорливим науковим консультантом, людиною, із котрою завжди можна порадитися з приводу різних професійних питань.

В.Барчан водночас ніколи не належала до кабинетних учених. Діяльна, креативна, динамічна натура, вроджені лідерські якості, стратегічне мислення не давали залишатися осторонь багатогранного життя факультету й університету в цілому. Не випадково в 1989–1992 рр. була заступником декана філологічного факультету, а згодом, у 1992-ому, обрана на посаду декана. Протягом 11 років філологічний факультет в особі Валентини Володимирівни мав мудрого керманіча, інтелегентного й ерудованого репрезентанта, компетентного керівника, який дбав про розвиток, відчував нові віяння, запити часу, своїм прикладом демонстрував завзяття й працездатність. Саме в цей час на факультеті було відкрито дві нові спеціальності, а згодом і кафедри – журналістики та словацької філології.

Упродовж 2000–2021 рр. В.Барчан була завідувачем кафедри української літератури. За понад два десятиліття здійснено колосальну роботу, у результаті якої підрозділ поповнився новими науковими силами; налагоджено тісну співпрацю з іншими навчальними закладами України та закордоння, культурними, освітніми осередками краю, видано кілька збірників наукових праць, відкрито нові освітні програми. Цьому сприяло й проведення наукових заходів різних рівнів, зокрема міжнародних та всеукраїнських

конференцій «Українська література в загальноєвропейському контексті» (2005, 2011, 2016, 2018), «Творчість Івана Чендея в загальноукраїнському літературному контексті» (2007), «Науковий і мистецький світ Федора Потушняка» (2010), «Творчість Івана Чендея та Петра Скунця в українському літературному контексті» (2012), «Тарас Шевченко – володар у царстві духа» (2014) та інших.

В.Барчан свідомо обрала філологічну стежку ще й тому, що педагогічна праця – покликання. Наша колега – блискучий та ерудований лектор, вимогливий і справедливий наставник, майстер своєї справи, який на високому академічному рівні та водночас цікаво, із застосуванням новітніх методів, викладає дисципліни, що стосуються історії української літератури 1920–1930 років та періоду Другої світової війни, літератури повоєнної еміграції,

літературознавства української діаспори, ораторського мистецтва й методики викладання літературознавчих дисциплін. Водночас своїм бездоганним іміджем, вишуканістю та елігантністю вона є еталоном педагога вищої школи й прикладом для тих, хто тільки-но починає професійну дорогу.

Колектив кафедри української літератури, усього філологічного факультету сердечно вітає Валентину Володимирівну з ювілеєм, бажає міцного здоров'я, енергії та ентузіазму. Хай і надалі залишається молодою й невтомною Ваша душа, хай Ваше добре, гаряче серце б'ється в такт із життям рідного факультету, а праця зі студентами приносить задоволення, уселяє віру в мирне та європейське майбутнє нашої держави!

Р. С. До привітань долучаються первинна журналістська організація УжНУ, кафедра журналістики, яку першою очолювала Валентина Володимирівна, редакція газети «Погляд». Колектив часопису вдячний одному з безпосередніх творців газети за систематичну підтримку, цікаві ідеї, поради, зусилля, докладені для покращення нашого видання. Із роси й води Вам!

ОГОЛОШЕННЯ. Утрачену залікову книжку, видану Хачатрян Левонів-Максиміліану Грачиковичу, студенту 6 курсу медичного факультету (спеціальність «Лікувальна справа»), уважати НЕДІЙСНОЮ.

10 життєвих принципів професора Івана Чопея

До 70-річчя знаного керівника, організатора, науковця, педагога із фантастичною долею

ПРОЛОГ

І.Чопея багато хто знає не лише на Закарпатті та в Україні. Адже Іван Васильович – декан і засновник факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки УжНУ, автор понад 400 публікацій (зокрема в наукометричних базах даних Scopus і WOS, фахових виданнях), 8 монографій, 3 навчальних підручників, 12 навчальних посібників, керівник бюджетних наукових тем, заслужений лікар України, який брав участь у численних клінічних дослідженнях, зовнішній член Угорської академії наук, член Австралійської академії з вивчення артеріальної гіпертензії, президент ГО «Асоціація сімейної медицини Закарпатської області», перший віцепрезидент ГО «Українська асоціація сімейної медицини», ініціатор створення Центру сімейної медицини на Закарпатті, професор кафедри терапії та сімейної медицини, автор новітніх розробок навчання, керівник 2 докторських, 11 кандидатських дисертацій, заслужений професор альма-матер, голова спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських і докторських дисертацій у нашому закладі, член редакційних колегій багатьох наукових журналів, координаційних рад МОН та МОЗ України, відзначений нагородами обох згаданих міністерств, а також НАН України, Всеукраїнського лікарського товариства, Української федерації вчених, обласної державної адміністрації та обласної ради, академічних нагород О.Богомольця та М.Дубини; неосяжний внесок діяча не тільки в професійну діяльність, а й у соціально-економічний і культурний розвиток України...

Сьогодні ж до 70-річного ювілею привідкриваю читачам промовисті, іноді навіть фантастичні (слово запозичив із лексики Івана Васильовича) штрихи тернистої долі – долі керівника, організатора, науковця, педагога. Як вам: яблука й горіхи із... труни, злет у науку завдяки... стенографії, робота асистентом у званні... доктора наук? А пережити смерть сина й стверджувати, що життя – прекрасне? Заінтригував? Тоді про це й не тільки далі в пропованому нарисі-сповіді.

ХАЙ НЕ ЗБІДНІЄ РУКА, ЯКА ДАЄ

...22 червня 1954 року. Село Кошело в неподалік Хуста. Саме тут, на правому березі Ріки та неподалік іншої річки – Мала Осава – біля підніжжя понад сімсотметрової гори Ільмова, народився Іванко, названий у честь діда, четверта дитина в працюючій і розвинутій (мама, Ірина Михайлівна, за часів Чехословаччини – вчителька в школі, а тато ще й вірши писав) закарпатській сім'ї, де говорили на «Ви» та зверталися «няньку», «мамко», «бавко», «дідюку». Батько, закінчивши Другу світову війну в Остріві та якийсь час перебуваючи ще на кордоні з Японією, у 1946 р. повернувся додому. Навчався в післявоєнну голодну пору у Львівському університеті. Дід Іван 10 років працював у Канаді, а повернувшись, гроші вклав у найбільше тоді багатство – землю. І тут же виникла перша справжня родина трагедія: радянська влада до ручила татові організувати колгосп, а наділ потрібно було націоналізувати й у діда, а за фактом – синові в батька. Так на собі родина пізнала справжню сутність комуністичного режиму. А тут і мама була доброю вірянкою, ходила до церкви; брала й Іванка із собою. Доводиться тільки здогадуватися, що говорили з цього приводу батькові, голові колгоспу місцеві партійні керівники. Утім, від тата жодного разу не чув: «Не йди до Бога». Із дитинства Іванові Васильовичу ще згадуються... синагоги. Їх було чомусь дві в селі. Поруч жила сім'я прихильників ортодоксального юдаїзму. У

суботу в ній господарі навіть світло не могли вмикати. Отож кликали І.Чопея, зокрема й «запалити огинь». Обов'язки виконував наполегливо, за що отримував від щедрих сусідів стільки бутербродів зі смачним гусячим жиром, що дісталася на перекус половині класу.

Хвалили дівка й на колгоспних полі чи току. Ба більше, рукоплескали, коли батько просив заспівати місцевим трудівницям «для підняття продуктивності праці». І шестирічний Іванко старанно виводив під жіночі сльози: «Черешеньки, черешеньки, які ви дрібненькі; Нащо ж ми ся полюбили Такі молоденькі?» А ще Іван Васильович пригадує, як батько посилав провідати дідику, бо «того кілька днів не було чути». Провідати означало: 3 кілометри пройти вгору, до самісінького підніжжя Ільмови, а потім стільки ж збігти вниз. Дідик, який сам побудував хату, щороку майстрував собі нову труну – хотів померти у «свіжій». А в старих тримав горіхи, яблука. Ними й пригощав онука, що останньому страшенно не подобалося: як же із такого сховку їсти?! Але дід до дитячих нарікань ставився з усмішкою й усе пригощав. Потім заповів онуку садибу із ділянкою. Та Іван подарунком не скористався, а на запитання батька: «Чи не передав би ти отримане двоюрідним братам-напівсиротам?» відповів ствердно: «А чого ж, передав би». Так засвоїв перший життєвий принцип: *хай не збідніє рука, яка дає.*

ФОРМУВАТИ ВОЛЮ ДО ПЕРЕМОГИ, БУТИ ЛІДЕРОМ

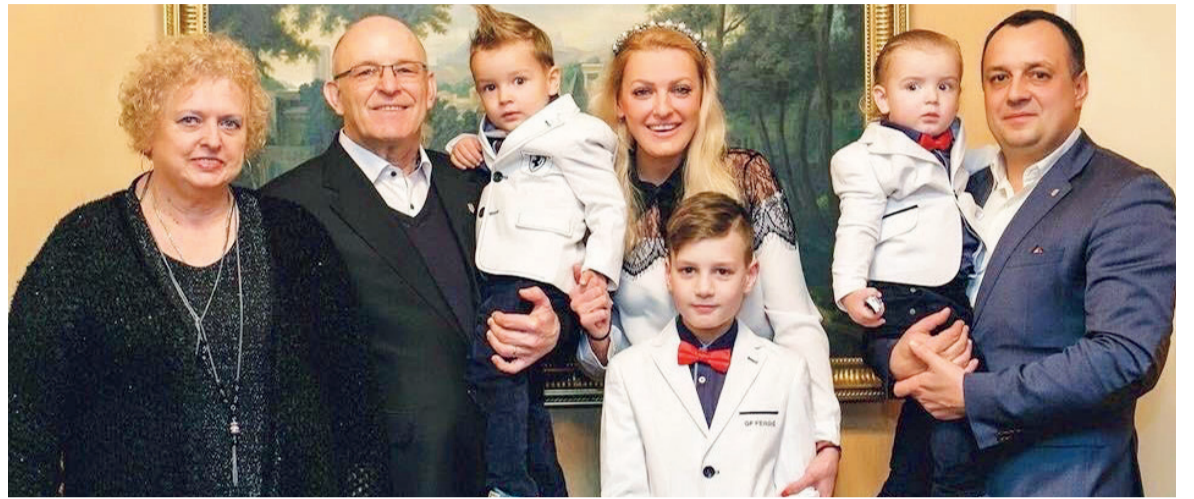
Вищеперераховані та безліч інших подробиць формували багатогранний характер І.Чопея. Крім того, «завдяки Богу й батькам був відмінником у школі, медучилищі, а потім і в університеті – не мав жодної «четвірки!» Перша вчителька – «Надія Опанасівна з великої України» – розгледіла в майбутньому професорові медицини лідера, який схоплював усе на лету. Тільки про нього й говорила в учительській.

Не може не згадати І.Чопей і «фантастичного вчителя фізкультури Василя Васильовича Лукача». Цей наставник створив гандбольну команду, яка з рахунком 12:6 (досі пам'ятає!) здолала багаторазового й непереможного чемпіона району з Ізи. Відтоді самі – незмінні переможці, ставили мету й досягали її – вигравали. Завдяки спорту, тренерові опанував *ще один життєвий принцип: формувати волю до перемоги, бути лідером.*

АБО АДАПТУЄШСЯ, ДОЛАЄШ ПЕРЕШКОДИ, АБО ТОНЕШ. PER ASPERA AD ASTRA

А тим часом закінчував 8 клас. Постало питання вибору фаху. На це, очевидно, вплинули два випадки. З одного боку, вразила розповідь діда, як іще в час Першої світової війни його засипало землею від вибуху снаряду. Так пролежав три дні. І якби лікарі, зрештою, учасно не надали допомогу від контузії... Інший випадок пов'язаний із перетворенням однієї із сільських синагог у клуб. Там кілька разів бачив, як юного односельця судомно атакувала чорна хвороба. Ось і подумалося: а чому б не стати лікарем і не рятувати життя людям? Хоч батько казав: «У родині Чопеїв – священники, юристи, аграрії. Вибирай!» Та все ж, зваживши, захотів у медицину. Тато ще запитав: «Ти добре вирішив?» Бо ж, до прикладу, син вивчив старослов'янську мову, у церкві читав навіть послання апостолів. Згодом дивувався, як прийняти в комсомол. Хоч у подальшому вступати в партію не захотів попри поради батька: мовляв, легше буде жити.

А тоді, при виборі фаху, відповів няньку коротко: «Так, подумав». Най-

ближче було до Хуста, то й обрав тамтешнє училище. До речі, укротре побачив, якою диктаторською є політика комуністів: усіх змусили вступити в комсомол. Тільки одна дівчина категорично відмовилася, і її не прийняли. Тоді засвоїв третій принцип: або адаптуєшся, долаєш перешкоди, або тонеш. Інакше: «Per aspera ad astra» («крізь терни до зірок»).

ГРОШІ НЕ РОБЛЯТЬ ЛЮДИНУ ЩАСЛИВОЮ

Та повернімося до медицини. На відмінно закінчив училище. Таких було 4 учнів із 90. І лише одному І.Чопею дали направлення на медичний факультет Ужгородського університету. А доти працював патронажним фельдшером. 105 діточок до року на контролі. І не дай Боже, щоб хтось помер – одразу заводили кримінальну справу. Але робив щеплення, полюбив малечу на все життя...

Далі почалося активне студентське життя. Беручий до будь-яких знань і навичок, І.Чопей часто не складав іспитів: легко все давалося після медучилища, тому отримував оцінки «автоматом». Щоправда, згадує чудових педагогів. Їх, як і в школі, називає фантастичними. Шість разів стажувався в США й жодного разу не помилився з визначенням препаратів для лікування. Уважає: це – заслуга наставників. Пишається ними та рідним університетом. Скажімо, завідувач кафедри офтальмології, професор Леонід Котелянський, академнаставниця, доцентка Зоя Лангазо, дисидент, доцент Іван Коршинський, у якого навчався дитячої хірургії, займався в науковому гуртку... Кожен Учитель навчив думати, приймати правильні рішення. Студентом підпрацьовував на кількох роботах: на «Скалці», механічному заводі, у неврологічному, гінекологічному відділенні... Отримував більш ніж 200 карбованців. І тут доводиться переходити на лікарську ставку 105 «рублів» (ще одна «справедливість» радянської системи!) Але тоді зрозумів: гроші не роблять людину щасливою й у жодному разі не повинні визначати її характер та поведінку.

Під час навчання знайшов свою долю – дружину Оксану – доньку доцента Івана Фекети. Познайомилися в оздоровчому таборі «Скалка». Щоправда, одружилися із запізненням через певні обставини. Але своїх других батьків і досі називає фантастичними. А суджений присвятив не лише своє життя. Онук Максим, котрий навчається в престижному університеті в Німеччині, віднайшов і зберігає декілька таких віршів.

НЕВДАЧІ ЗДАТНІ РОБИТИ ЛЮДИНУ СИЛЬНІШОЮ

Інший випадок, який кардинально змінив долю. Опанував стенографію, яка вивела у... велику науку. 1977 року четвертокурсником стенографував в Ужгороді великий білатеральний симпозиум чеських і радянських науковців. Здібного юнака помітив присутній на форумі всесвітньо відомий академік Олександр Уголев. Попросив за-

стенографувати кілька виступів. За місяць розшифрував і надіслав. Згодом учений запросив в аспірантуру. При ньому захистив і кандидатську, і докторську. Науковий наставник дуже вплинув на І.Чопея. Завдяки академіку побував на серйозних форумах усього Радянського Союзу. Так само вагомий вплив здійснив ще один академік – Андрій Гребенев, який після путчу в Москві, перебуваючи в Ужгороді, тут же відлетів додому, сказавши: «Мое місце на барикадах». Завдяки його настановам, зокрема, у Мінздраві зумів «пробити» методичні рекомендації. Однак не обійшлося знову без тернів. Захистивши дисертацію з піврічним випередженням, опинився без роботи. В університет не брали – заважали родинні зв'язки з тестем. Тоді із цим було суворо. І його, кандидата наук, посилали працювати дільничним терапевтом у Воловець або лікарем у басейн вишу. Та батько виявився бійцем. Пішло велике листування: ЦК партії – ЦК компартії України – обком – університет. Справедливості наче домігся, однак годин усе одно не давали: мовляв, немає. Загалом працював на різних посадах. Спочатку на філфаку навіть вів сестринську справу. Так сформулював *життєвий принцип: невдачі здатні робити людину сильнішою.*

«ВИ ПОВИННІ ВИЙТИ ІЗ ЗОНИ КОМФОРТУ!»

Тим часом наближався час апробації дисертаційного дослідження. Приїхав до академіка О.Уголева, який із колегами в лабораторії приймав результати роботи й... розбив їх у шент. Розчарований Іван Васильович після зібрання вирішив збирати речі та їхати додому. Зупинив той же Олександр Михайлович: «Як, Ви нічого не зрозуміли? Та я цей спектакль улаштував, бо «Ви повинні вийти із зони комфорту!». Ось і шостий життєвий принцип.

...А невдачі не зникли. Просився на посаду старшого наукового співробітника для завершення докторської. Не перевели. Залишався скромним асистентом (яким, до речі, працював, навіть будучи доктором наук!) А тут ще й наближався кінець СРСР: грошей немає, товари в дефіциті. На біду, і син помер, потрібно було виховувати чотирирічну доньку, дружина мала труднощі з роботою...

ЯК БИ НЕ БУЛО ВАЖКО, ПОТРІБНО ЖИТИ НА ПОЗИТИВІ

Та труднощі допоміг пережити сьомий принцип: як би не було важко, потрібно жити на позитиві. Віра в те, що світ красивий і фантастичний, що не потрібно занепадати духом, дала про себе знати. Ось і дружині пощастило побувати на курсах з ультразвукової діагностики. Це зараз таких апаратів може бути по 5–6 в одній лікарні. А тоді... Стала першою фахівчицею в області в обраному напрямку. Першою дивилася вагітніми за новітніми методами. За рік переглядала до 10 тисяч майбутніх мам...

СІМ'Я ТА РОДИНА Є НАЙГОЛОВНІШИМИ В ЖИТТІ (FAMILIA ANTE OMNIA)

Що сім'я та родина – найголовніші в житті (восьмий принцип), усвідомив, коли дружині потрібно було годувати двох дітей, а не могла після операції: заважав кесарів розтин. А тут саме луснув Союз, важкі 1990-і... Усе за талонами. Наче давали в столиці роботу. Утім, дружина однозначно висловила: «Можеш бути тут міністром, а я вертаюся додому». Тоді й зрозумів, що сім'я та родина є найголовнішими в житті. Можна змінити все, однак не сім'ю. Інвестиція в неї – найбільший спадок. Подружжя Чопеїв почувалося Рокфеллерами, тому що їхня єдина донька Ксенія, завідувачка кафедри терапії та сімейної медицини, народила чотирьох красенів-синів; причому найменшому Теодору лише 2 місяці!

СТАНЬ ГОСПОДАРЕМ СВОЄЇ ДОЛІ

Із роботою надалі лишалося важко. Та невдовзі доля знову усміхнулася. Сталося так, що з 200 випускників рідного медфаку тільки 10 могли навчатися в інтернаті. Решта мусила їхати до Львова. Тодішній ректор університету Володимир Сливка порадив зайнятися цією проблемою. То був шанс. Іван Васильович упевнено мовив: «Вирішимо проблему». Так переконався в життєздатності *принципу: стань господарем своєї долі.*

НЕ ПОРУШУВАТИ ТРАДИЦІЇ, ПРАВИЛА ЖИТТЯ

У 1991 році став керувати першою в краї кафедрою післядипломної освіти. І.Чопей активно сприяв створенню навчально-методичного та матеріально-технічного підґрунтя з післядипломної підготовки лікарів області за десятьма основними спеціальностями, започаткував на цій базі в 2000 р. факультет післядипломної освіти, який очолює й тепер. Сьогодні підрозділ, як нинішній ювіляр нещодавно доповідав на вченій раді УжНУ, – 81 кандидат і доктор УжНУ, майже всі з яких стажувалися в США, 5 заслужених лікарів, голів асоціацій, 7 кафедр. За останні 5 років випущено 800 фахівців. З участю І.Чопея організовано підготовку сімейних лікарів на Закарпатті, згаданий Центр сімейної медицини в Ужгороді, підготовку дільничних терапевтів та педіатрів безпосередньо в райцентрах.

Багато чого ще вдалося зробити. Як? Допоміг *десятий принцип: не порушувати традиції, правила життя.*

ЗАМІСТЬ ЕПІЛОГУ

Ось так І.Чопей і наближається до свого ювілею, продовжує ловити сенс життя, його ритм. Звісно, заважає війна, надалі нелегко. Але все ж Іван Васильович перебуває в щасті. А за Фрідріхом Ніцше, «це відчуття того, що сила зростає, що опір долається». Навіть попри роки. А отже, будуть нові перемоги, як колись, у гандбольному дитинстві...

Володимир Тарасюк,
«Погляд».

Синтез історії та педагогіки

Доценту Василеві Делегану – 85!

Кожен колектив славний своїми працівниками. Серед невтомних трудівників Ужгородського університету обов'язково потрібно згадати кандидата історичних наук, доцента, громадського діяча, патріота Срібної Землі В.Делегана. І привід для цього є: колега зустрічатиме 85-ий день народження. Розповім про Василя Васильовича докладніше.

Нинішній іменинник народився 17 червня 1939 року в мальовничому селі Загаття (тепер – Хустський район Закарпатської області) у селянській родині. Сім'я була багатодітною, батьки чимало працювали. Тато, Василь Федорович, наполегливо трудився, зокрема в шахтах Бельгії. Мати, Марія Іванівна, дбала про дітей (вісьмох), вела домашнє господарство. Василь, як і його брати й сестри, змалку привчений до роботи, поваги до старших, а ще любив дізнаватися щось нове. У рідному селі закінчив десятирічку. Найбільше подобалися предмети гуманітарного циклу, особливо – історія. Вирішив вступити до Ужгородського тоді ще держуніверситету.

Маючи добру шкільну підготовку, В.Делеган одразу вступив на історичний факультет, де навчався впродовж 1956–1961 років. Найдуже вплинули на юнака викладачі Андрій Ігнат, Іван Гранчак, Василь Ілько, Микола Арсентьев та інші. Добрим словом згадає й доцента (згодом професора) Леоніда Коваленка, який керував роботою студентського наукового гуртка, давав поради щодо написання рефератів, курсових робіт, ви-

ступів на конференціях тощо. Василь навчався дуже добре, був старостою групи й керівником наукового гуртка, членом Ради наукового товариства студентів університету. Крім того, займався спортом. Усе встигав! Так і промайнули п'ять років. Наприкінці червня 1961-ого В.Делеган отримав диплом про здобуття вищої освіти, а з ним – і путівку в самостійне життя.

Згідно з розподілом молодих спеціалістів, Василь Васильович одержав направлення в Порогівську середню школу Богородчанського району Івано-Франківської області. Там навчав історії й суспільствознавства, здійснював позакласну виховну роботу. Учні любили молодого історика, у педагогічному колективі панувала дружня й творча атмосфера. Як кажуть у таких випадках, працею і радий життю. Але дедалі частіше до колеги приходила думка: необхідно займатися наукою, ліквідувати білі плями в історії. І за два роки звільнився з педагогічної роботи в середній школі.

Без проблем вступив до аспірантури Ужгородського університету. Разом із науковим керівником, доцентом Іваном Федотенковим, сформулювали тему дисертаційного дослідження: молодіжний рух на Закарпатті в 1918–1929 роках. Відтак Василь Васильович занурився в наукові пошуки. Працював із потрібними джерелами та літературою в архівах, бібліотеках Праги, Москви, Києва, Львова і, звичайно, Берегова й Мукачева. Добре вивчив нечисленні праці попередників. Брав участь у роботі наукових конференцій, пуб-

лікував результати власних розвідок. Копітка й сумлінна праця увінчалася успішним захистом кандидатської дисертації в жовтні 1969 року, що мала добрі відгуки фахівців. Крім того, цей захист засвідчив появу нового перспективного науковця-історика.

Вищезгаданою темою В.Делеган продовжував займатись і в подальші роки. Водночас з'явилися й нові улюблені теми. Серед них: зв'язки Закарпаття з Радянською Україною в 1920–1930 роках, діяльність «Просвіти» на Закарпатті в міжвоєнний період, політичні партії та політична боротьба в краї в 1920-их рр., Крим – складова й невід'ємна частина України. Займався й краєзнавством. Зокрема, досліджував історію Вилока, Тячева. Зрозуміло, що максимально використовував джерела, зокрема фахову літературу.

Крім того, колега завжди цікавився біографією. У його науковій спадщині є публікації про Дмитра Дорошенка, Олександра Духновича, Михайла Грушевського, а також про науковців Ужгородського університету – Андрія Ігната, Леоніда Коваленка, Івана Гранчака, Василя Місору, Володимира Неточаєва, Михайла Блецкана, Степана Пруницію, Івана Кушулу, про журналістів – Миколу Климотока, Іллю Ільницького та інших.

Завершуючи згадки про наукові здобутки доцента В.Делегана, скажу: його студії (їх понад 100) вирізняються вдалою структурою, логічністю викладу, аргументованістю висновків. Матеріали легко читати, не перевантажені цитатами.

Тисячі студентів пам'ятають Василя Васильовича як чудового педагога, методиста. Така праця йому приносила задоволення. Викладав нормативні курси «Політична історія XX ст.», «Історія України», спецкурси «Виникнення та діяльність товариства «Просвіта» у 1920–1930 рр.», «Відродження і діяльність товариства «Просвіта» у роки незалежної України» та інші. Історик умів найскладніші теми пояснити так, щоб зрозуміли всі. В аудиторії почувався наче вдома. Здобувачів фаху колега шанував, надавав допомогу словом і ділом. Так продовжувалося 43 роки (1966–2009). А якщо додати роботу в Порогівській середній школі, то 45! Солідний педагогічний стаж, упродовж якого В.Делеган сів розумне, добре, вічне. Ці знання проросли щедрими врожайми.

Колега був активним і в громадській роботі. Зокрема, керував студентським науковим гуртком, став членом групи народного контролю, профспілкового бюро кафедри, головою первинного осередку обласної організації Українського товариства «Знання», брав участь у редагуванні вишівських наукових збірників, читав лекції (лектор-міжнародник). А за дорученням видавництва «Карпати» рецензував чимало наукових та художніх праць.

Успіхами Василь Васильович завдячує дружині Олені Михайлівні, медичному працівникові за фахом. Саме вона доклала максимум зусиль для того, щоб чоловік зміг реалізуватися. А ще подружжя Делеганів виростило й виховало двох чудових дітей – Віктора та Світлану. Вони тішать батьків успіхами, добрими справами, а ще – внуками.

Колега підійшов до чергового ювілею. Підійшов із вагомими здобутками в галузі історії, педагогіки, у громадській роботі. І віримо, що їх стане ще більше. Тому сердечно бажаємо карпатського здоров'я, оптимізму, творчого натхнення на многі й благі літа! Із роси та води Вам, високоповажний Василю Васильовичу!

Микола Олашин,
кандидат історичних наук.

Соцмережі: користь чи пастка?

Поради експерта-гостя на лекції в УжНУ

Чергова зустріч із видатними людьми в Ужгородському національному університеті: на філологічному факультеті відбулася лекція «Ефективність і відповідальність у соцмережах» секретаря Національної спілки журналістів України, засновника Школи універсального журналіста Віталія Голубева.

Гість порівняв статистику проведення часу в соцмережах та з іншими джерелами інформації. Перевагу мають перші.

Лектор порадив не замінювати реальне життя віртуальним, приділяти більше уваги близьким людям, гуляти, займатися саморозвитком, бо це – продуктивніше.

В.Голубев зазначив, що потрібно підлаштовувати стрічку під себе, адже «комфорт у стрічці – не втеча від реальності, а засіб бути в ній ефективнішим». А також прагнути об'єктивності, перевіряти інформацію, бо часто публікації не є правдивими. Автори таких матеріалів удаються до маніпуляцій для привернення уваги аудиторії. Це в результаті може призвести до дезорієнтації. Перед тим, як дивитися якісь повідомлення, слід подумати, чи вони для вас корисні.

В.Голубев висловився й щодо коментарів. Вони здебільшого не варті нашого часу,

бо завжди знайдеться той, у кого інша думка й хто захоче посперечатися. У підсумку настрій погіршиться, а кожен за-

лишиться зі своїми поглядами. На запитання, чи важливо проводити лекції з медіаграмотності, пан Віталій відповів:

«Сьогодні медіаграмотність – не щось таке вузькофахове, що стосується лише журналістів. Це вимога часу для всіх споживачів продукції медіа». Водночас особливо актуально й студентам-журналістам, оскільки вони в майбутньому будуть творцями медіапродукту. Відповідно, з одного боку, здобувачі такого фаху вже зараз є споживачами інформації, а з іншого, самі пропонуватимуть її аудиторії. Це накладає подвійну відповідальність. Тож важливо в контексті сказаного ґрунтовно замислюватися над медійними процесами вже в університетські роки.

На зустрічі також відбулося нагородження учасників конкурсу «Я – журналіст». Першокурсниця Софія Сливка посіла третє місце в конкурсі творчих робіт за відеоінтерв'ю з «професором з окопу» Федором Шандором, завідувачем кафедри соціології і соціальної роботи факультету суспільних наук. В.Голубев вручив диплом переможця III ступеня нашій призерці конкурсу (див. світлина). А ще нагородив дипломом та подарунком лауреатку конкурсу, другокурсницю Анастасію Джупіну.

Наприкінці заходу лектор відповів на запитання присутніх. **Ольга Коровська, Ольга Шанга,** студентки відділення журналістики.

Опануємо!

Світ професій різноманітний. Чимало з них опановують в УжНУ. Зокрема, ми поцікавилися, чому представники географічного факультету вивчають геодезію та землеустрій.

Олександр Собко, 2 курс: «По-перше, ця сфера надає змогу працювати з дослідженнями, виконувати цікаві завдання. Розв'язання геодезичних питань вимагає креативного підходу та використання різноманітних наукових інструментів. І це – дуже захопливий процес. По-друге, мене навчають здійснювати точні вимірювання земельних ділянок і природних об'єктів, що є необхідним для ефективного планування й управління землею».

Дмитро Олберт, 1 курс: «Робота в галузі геодезії відкриває широкі можливості для професійного зростання – від топографічних вимірювань до геодезичних мереж та геоінформаційних систем. Професія постійно розвивається, її представники – теж. Геодезія й землеустрій захоплюють складністю, значущістю, можливостями для творчого вираження та внеску в суспільний прогрес».

Чекаємо нових вражень студентів від професій, які слугують розвиткові людства. **Марія Гаджега, Анастасія Фатула,** студентки відділення журналістики.

Словник життя Івана Сабадоша перегорнув вісімдесяту сторінку

Професорами народжують-ся чи стають? У випадку І.Сабадоша – мабуть, і одне, і інше. Бо таким постатям, як Іван Васильович, властиві особлива енергетика й харизма. І не випадково, що на філологічному факультеті буквально на другий день після ювілею (12 травня) улаштували урочисту зустріч. Організатором заходу стала кафедра української мови, частиною колективу якої є І.Сабадош і яку він двічі очолював.

Вітали не тільки колеги та студенти, а й працівники науково-освітніх установ

із різних куточків України, як ось із Національної академії наук директор Інституту української мови НАН, професор Павло Гриценко. Охочі, котрі не змогли безпосередньо відвідати урочистий захід, долучилися дистанційно. Присутні шанувували Івана Васильовича як ученого, наставника та педагога, звернули увагу на цінність і важливість наукового доробку. Від імені Ужгородського національного університету, якому ювіляр віддав понад 50 років свого життя, говорив перший проректор Олександр Слив-

ка (див. на фото). Вітав також декан філологічного факультету Юрій Бідзіля, завідувачі кафедр, загалом колеги, учні.

Яскравим завершенням події став незвичний подарунок, а саме документальний фільм під назвою «Сторінками словника життя».

До вітань долучається й «Погляд», адже Іван Васильович завжди радо надавав редакції фахові роз'яснення й консультації з приводу труднощів слововживання. Гратуємо!

**Володимир Тарасюк,
Софія Скиба,
«Погляд».**

Фото Михайла Коштури

Шановний ювіляр і його школа

Якщо сказати про І.Сабадоша одним словом, то це слово – «ШКОЛА». Вона відчувається абсолютно у всьому: у вмінні тримати себе перед студентами, у вмінні зачаровувати лекціями, у фантастичній працездатності. І велике щастя, що Іван Васильович не сховався сам у своїй школі, а ділиться нею з молодим поколінням, яке потім із гордістю може сказати: у мене добра школа. І чудово, коли такий педагог не просто вчитель, не просто наставник, а справжній фахівець своєї справи.

Вісімдесят років гідного життя. Попереду ще багато планів та амбітних завдань. Мудрість і величезний досвід, теплі спогади. Скільки за цей час зроблено добра!

У широкий світ дорога поехала Івана Васильовича з мальовничого закарпатського села на Хустщині – Сокирниця, у якому народився 12 травня 1944 року. Там же І.Сабадош здобув початкову семирічну, а до Стеблівки пішов по середню освіту. Захоплення мовою рідного народу, бажання збагнути її глибини привели юнака 1961 р. на філологічний факультет Ужгородського державного університету. Після успішного закінчення закладу 1969-ого одержує диплом викладача української мови та літератури середньої школи й розпочинає трудову діяльність учителем у рідному селі. Цього ж року вступає до аспірантури УжДУ зі спеціальності «Українська мова». Саме в обраній царині молодий учений знаходить себе, усвідомлюючи призначення бути науковцем та викладачем. Під керівництвом наставника професора Йосипа Дзендзелівського Іван Сабадош працює над кандидатською дисертацією «Лексика лісославу українських говорів району Карпат». Наполеглива робота увінчалася успіхом: у травні 1974-ого захистив кандидатську дисертацію.

У грудні 1986 р. сталася ще одна вагома подія в науковому житті Івана Васильовича – захист докторської дисертації «Формування української ботанічної номенклатури». Це була перша спроба комплексної праці з лексики флори української мови.

У трудовому списку І.Сабадоша – роки роботи в Науковій бібліотеці Ужгородського університету. Протягом 1972–1977 років він обіймає посаду її директора й одночасно працює викладачем кафедри української мови. Із 1977-ого доля повністю пов'язує

Івана Васильовича з цим підрозділом факультету. Тут пройшов усі шаблі становлення науковця: від асистента до професора. У 1986–1992 та 2006–2020 рр. був завідувачем кафедри української мови. Понад п'ять років, із 1978 до 1983-ого, обіймає посаду заступника декана філологічного факультету УжДУ. Із 2004 до 2006-ого – декан філфаку. Але головне в житті – не посади, головне – залишитися людиною на цих посадах. Де б не працював Іван Васильович, він виконує свою роботу чесно, самовіддано, із турботою про людей. І завжди демонструє невичерпну енергію, оптимізм та ентузіазм, прагне до самовдосконалення й допомагає іншим.

Силу, підтримку та віру професора впевнено відчувають його учні, які йдуть услід за вчителем, черпаючи від нього глибину наукової та життєвої мудрості. Його здатність тактовно висловлювати побажання чи зауваження, уміння надихати та мотивувати студентів – ті яскраві риси, що роблять Івана Васильовича не лише видатним науковцем, а й справжнім УЧИТЕЛЕМ. Лекційна аудиторія – академічний простір І.Сабадоша, де кожен словесний акорд лунає мелодією. Здатність пояснювати складні концепції простими словами перетворює теми на незабутню подорож у світ мовознавства. Іван Васильович готовий розкрити невичерпне джерело своїх знань для тих, хто має бажання вчитися. Професор завжди радий новим ідеям і підтримує тих, хто прагне до самовдосконалення.

Нинішній ювіляр став справжнім зразком для наслідування, надихаючи студентів на досягнення вершин, розкриття свого потенціалу.

Діапазон наукових інтересів доволі широкий. Серед основних

питань, що цікавлять дослідника, є вивчення сучасної української мови, її історії, лексикографії, діалектології, лінгвістичної географії, наукової термінології, міжмовних та міждіалектних зв'язків. Безумовно, діалектологія належить до основних сфер наукових зацікавлень, адже саме з неї почався шлях у велику науку. Усвідомлюючи цінність досліджень діалектного мовлення, Іван Васильович надає їм великої ваги. Перу вченого належить понад 200 наукових, науково-популярних і навчально-методичних праць. Більшість базується на власних спостереженнях і записах, менше – на явищах, що зауважені іншими авторами й засвідчені в науковій літературі.

Значний внесок І.Сабадоша в дослідження лексики лісославу українських говорів Карпат та ботанічної лексики української мови. Підсумком багаторічних досліджень такої лексики стала монографія вченого «Формування української ботанічної номенклатури» (Ужгород, 1996).

Справжньою подією в науці став вихід у світ «Атласу ботанічної лексики української мови» (Ужгород, 1999). В основі праці лежить зібраний значною мірою самим автором матеріал за спеціальною програмою в 133 населених пунктах України. У наступні роки Іван Васильович продовжує працювати над цією лексикою, і результат його плідних зусиль – вихід ще кількох монографій («Історія української ботанічної лексики XIX – початок XX ст.» (2014), «Українські назви рослин: Історія, етимологія» (2019).

2009 року виходить бібліографічний покажчик «Закарпатський діалект», у підготовці якого разом із професором брали активну участь доценти кафедри української мови Ольга

Мигoliniць та Ольга Пискач. У виданні подано перелік друкованих праць, які стосуються всіх рівнів закарпатського діалекту.

Важливим у науковому доробку вченого є збірник «Українська лексика в просторі і часі» (Ужгород, 2015). Тут зібрано дослідження автора, які були опубліковані раніше в різних містах України та за її межами, тому більшість із них малодоступна широкому загалу. У цих працях порушено важливі питання української лексики з погляду її територіального варіювання, історії, джерел поповнення, походження.

2008 року професор І.Сабадош видає дуже важливий «Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району Закарпатської області», у якому вміщено понад 16 тисяч діалектних слів (перевидано із доповненнями 2021 р.). Друге видання праці вміщує понад 22,2 тис. діалектних слів, не враховуючи більшості фонетичних варіантів. Значну частину зазначених слів супроводжено ілюстраціями зі зв'язного мовлення, а також прислів'ями, приказками, загадками, уривками з народних пісень тощо. Вихід у світ цього видання – не просто данина пам'яті рідній землі, батьківській говірці, роду, а й збереження для лінгвістичної науки важливого діалектного матеріалу, який належить до старожитніх говорів української мови.

Саме професор є послідовником закарпатської діалектологічної школи, під його вдалими керівництвом захистили кандидатські дисертації Ольга Мигoliniць, Еріка Гоца, Оксана Негер, Олеся Харківська, Галина Шкурко, продовжують працювати над дослідженнями аспіранти. Іван Васильович не просто керував нашими науковими роботами, він учив відданості справі, яку робиш, і відповідальності за зроблене. На прочитаних ним сторінках наших чернеток залишалися поради, думки, іноді – навіть емоції. Усім, що вміємо сьогодні, чого вчимо студентів, ми завдячуємо Іванові Васильовичу, великому трудівникові, талановитому науковцеві, але насамперед – мудрому ВЧИТЕЛЕВІ.

А ще І.Сабадош – учасник багатьох наукових форумів, член редколегій різних видань, спеціалізованих учених рад із захисту дисертацій, дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові. Упро-

довж 2002–2004 рр. був членом експертної ради з мовознавства Вищої атестаційної комісії (ВАК) України. Іван Васильович часто виступає офіційним опонентом на захистах кандидатських і докторських дисертацій. 2000 року нагороджений знаком «Відмінник освіти України», 2008-ого йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України». А це, погодьтеся, свідчить про неабиякий авторитет ювіляра.

Свої 80 літ І.Сабадош зустрів у розквіті багатограних творчих сил. На його письмовому столі мало не щодня з'являються нові матеріали. Та напевно, чи не найбільше щастя приносить спілкування з рідними, друзями, знайомими. Життєвий шлях і професійна кар'єра Івана Васильовича є джерелом натхнення для колег, які цінують його за професіоналізм, людяність, відданість своїй справі.

Ювіляр підтримує зв'язки з ученими-мовознавцями з різних міст України та закордоння. Це – людина, котра відзначається доброзичливістю, поміркованістю, порядністю, увічливістю, завжди залишається вірною своїм основним принципам і переконанням. Іван Васильович одержимий постійним науковим пошуком, що, без сумніву, приведе його до нових творчих злетів.

Професор є прикладом гідної людини для покоління, для всіх, хто його оточує та знає. А для кожного з нас він дуже важливий ще й тому, що є не просто науковим керівником, а й другом і наставником. Невтомна праця, професіоналізм та людяність Учителя залишають незабутній слід у серцях тих, хто мав і має щастя навчатися або працювати поруч з І.Сабадошем.

Щиро вітаємо Вас, Іване Васильовичу, із прекрасними літами! Бажаємо міцного здоров'я, бадьорості духу, оптимістичного настрою, сімейного затишку. Нехай тепле ставлення дітей, онуків і правнука зігриває Ваше серце. Нехай на життєвому шляху ще буде місце для різних приємних клопотів. Ви – чудова людина, із якої завжди хочеться брати приклад. Тож продовжуйте радувати нас своєю нескінченною енергією й життєрадісністю. Із ювілеєм!

За дорученням колективу – учні професора:
**Ольга Мигoliniць,
Галина Шкурко,
доценти
кафедри української мови.**

І відпочили, і Збройним силам України допомогли

Студенти факультету математики та цифрових технологій із 1970-их років мають традицію – виїзд на природу на День Піфагора.

Захід допомагає об'єднатися студентам і викладачам. Молодь готувалася декілька днів. Усі були залучені як до приготування страв, так і до активного відпочинку.

Утім, у час війни в цій традиції є важлива складова – збір коштів на потреби Збройних сил України. Під час пікніка студенти з друзями та викладачами зібрали 10 тисяч гривень, які спрямували на закупівлю запчастин для дронів.

Софія Батечко,
студентка
відділення журналістики.

«Шукай у самому собі справжніх благ...»

До ювілею доцента Наталії Вигодованець

У пору весняно-літнього помезж'я святкує 85-ліття Н.Вигодованець – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Ужгородського національного університету, самобутня вчена, активна громадська діячка.

Народилася Наталія Іванівна 28 травня 1939 року в селі Гірне Стрийського району на Львівщині. Фах викладача української мови і літератури здобула в УжДУ. Відтак працювала вчителем української мови і літератури на Вінниччині та Львівщині. Потім вступила до аспірантури нашого вишу. Дисертацію «Лазар Баранович – український письменник другої половини XVII ст.» виконувала під керівництвом ученого В.Микитася. Роботу успішно захистила в 1972 р. у Львівському університеті.

На кафедрі української літератури Н.Вигодованець пропрацювала понад 50 років. Сфера її наукових зацікавлень – широка: давня українська література, закарпатський літературний процес, творчість письменників сучасності тощо. Є знаною дослідницею українського літературного бароко. Концептуальні розвідки вченої – «Український контекст літературного бароко Закарпаття», «Василь Довгович – людина бароко», «Барокова поетика Василя Довговича» та інші – стали значним внеском у вітчизняну літературознавчу науку. Особливостями наукового стилю є ґрунтовність суджень, широта мислення, енциклопедизм знань. Аналітика ювілярки завжди поєднувала широкий культурологічний контекст, у межах якого вивчалися конкретна творча особистість чи відповідне художнє явище. Із-поміж наукових праць дослідниці вирізняються розвідки про доробок митців бароко (Лазаря Барановича, Григорія Сковороди, Василя Довговича, Михайла Лучкая, Петра Могилы та інших); українських письменників XIX–XX століть Олександра Духновича, Тараса Шевченка, Лесі Українки, сучасних поетів (Петра Мідянки, Надії Панчук, Василя Кухти...)

Наукові шукання Наталії Іванівни часто стимулювали потреби освітнього процесу. Вона була лектором курсів з історії давньої української літератури, методики викладання української літератури в закладах середньої освіти, вибіркових дисциплін, які розвивали навички майбутніх педа-

гогів. У пам'яті залишилися слова про те, що митця і його твори потрібно бачити внутрішнім зором і чути внутрішнім слухом. У такий спосіб виробляла в учнів особливу філологічну оптику, учила розуміти таємниці творчої лабораторії письменника.

Н.Вигодованець є авторкою різних навчально-методичних матеріалів, зокрема, таких, як «Основні питання вивчення курсу історії давньої української літератури та літератури XVIII ст.», «Основні питання вивчення курсу «Методика викладання української літератури в середній школі. Літературне краєзнавство», «Методичні рекомендації до виконання бакалаврських робіт з української літератури», «Урок української літератури в школі: методичний посібник на допомогу студенту-практиканту» тощо. Наталія Іванівна тривалий час керувала літературознавчим гуртком на філологічному факультеті. Вона мотивувала студентів до наукових пошуків, розвивала навички публічної презентації результатів досліджень. Часто організовувала зустрічі з письменниками, іншими культурними діячами, що сприяло національно-патріотичному вихованню молоді.

Наша колега була активною учасницею громадського життя краю. Багато років очолювала Закарпатське регіональне відділення Союзу українок. Брала участь у численних культурно-мистецьких, науково-популярних заходах товариства «Просвіта», НРУ, Закарпатської обласної універсальної бібліотеки ім. Ф.Потушняка тощо.

Колектив кафедри української літератури, усього філологічного факультету вітає Наталію Іванівну із чудовим ювілеєм, бажає міцного здоров'я, миру, благодаті. Хай наповнюються дні теплом і радістю буття!

«Із насінини викохати вишню»...

Життєві й творчі обрії Олександри Ігнатович

Весняної пори святкує ювілей О.Ігнатович – до-свідчений педагог, літературознавець, критик, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури філологічного факультету УжНУ, член Національної спілки письменників України. Життєві орієнтири ювілярки базуються на прагненні «зробити щось, лишити по собі» (Ліна Костенко), «із насінини викохати вишню» (Петро Скунець), що значить: своїми творчими дарами поділитися з іншими, оприявнити у світі плоди власної творчої душі.

Народилася Олександра Степанівна 24 травня 1969 року в Ужгороді. Вищу освіту здобувала в нашому університеті. У 1995-ому закінчила аспірантуру при кафедрі української літератури УжДУ. Працює в рідному підрозділі з 1993 р. 2001-ого захистила дисертацію «Творчість Петра Скунця: проблематика та художня еволюція» (Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України) на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук.

Інтерес до творчості письменників Срібної землі, зокрема й до Петра Скунця, залишається одним із ключових у науковій діяльності літературознавиці. Вона осмислює доробок поета в різних розвідках («Народно-пісенні джерела поезії Петра Скунця», «Художня інтерпретація минулого Закарпаття у творах Петра Скунця», «Трансформація ідей О.Духновича у поезії Петра Скунця», «Проблема лемація та ідейно-художня своєрідність поетичного циклу Петра Скунця «Нічні портрети», «Творчість Петра Скунця: на перехресті епох» та інші).

О.Ігнатович є авторкою статей про Ю.Керекеша («Роман Юрія Керекеша «Блукання в порожнечі»: поетика твору»), О.Маркуша («Неоромантичні тенденції в повісті «Юліна» Олександра Маркуша»), І.Чендея («Проблема «батьки і діти»

в новелі «Тестамент» Івана Чендея», «Реконструкція біблійної легенди у новелі «Чайки летять на схід» Івана Чендея», «Біблійні аспекти повісті Івана Чендея «Іван»»), М.Томчани («Художній світ роману Михайла Томчани «Тихе містечко»), Ю.Мейгеша («Проблема самоідентифікації в романі Юрія Мейгеша «Така любов...»), А.Волошина («Песа Августина Волошина «Без Бога ні до порога»: християнські цінності у вимірах часу»). У сфері наукових зацікавлень дослідниці – і вивчення доробку видатного вченого Олексі Мишанича («Олекса Мишанич і літературний процес Закарпаття»).

О.Ігнатович глибоко аналізує й сучасну українську літературу західного порубіжжя (твори представників українського літературного простору Угорщини, Словаччини, Румунії та Польщі). Змістовними є розвідки вченої про художній світ С.Степи («Роман Сергія Степи «Дерево Дірака»: поетика заголовка», «Особливості сюжетотворення повісті «Площа» Сергія Степи»), К.Регуша («Світ села в оповіданні Корнелія Регуша «Ложечка»), І.Яцканина («Ситуація: Вернісаж (оповідання «Вернісаж» Івана Яцканина: особливості поетики)» тощо. За наукові праці «Літературні портрети» та «Синхронія» Олександрі Степанівні нагороджено літературною премією імені Федора Потушняка.

О.Ігнатович – талановитий педагог, мудра наставниця. Забезпечує читання навчальних дисциплін: «Український літературний процес», «Історія української літератури», «Аналіз художнього твору», «Методика викладання української та зарубіжної літератури», «Методика викладання української та світової літератури», «Теорія і практика літературної творчості», «Українська культура: основні напрями розвитку мистецтва», «Поетична творчість П.Скунця», «Українська література західного порубіжжя», «Сучасна українська лі-

тература західного порубіжжя (Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія)», «Українська література Закарпаття ХХ ст.», «Український літературний процес Закарпаття ХХ ст.».

Навчально-методичні праці Олександри Степанівни, зокрема такі, як «Методика викладання української та зарубіжної літератури в загальноосвітніх навчальних закладах», «Методичні рекомендації до написання і захисту магістерської роботи для здобувачів ОПП «Українська мова і література», «Теорія і практика літературної творчості», «Методичні вказівки з науково-дослідної роботи здобувача», «Український літературний процес XI–XVIII ст.», «Аналіз художнього твору» тощо, характеризуються концептуальністю, доступною для здобувачів освіти логікою викладу матеріалу.

О.Ігнатович повсякчас перебуває на вістрі культурного життя Закарпаття: відвідує літературні вечори, презентації книжок, театральні вистави, музейні експозиції. Такий стиль життя пропагує й серед студентів.

Колективи кафедри української літератури, усього філологічного факультету вітають Олександрі Степанівну з ювілеєм, бажають міцного здоров'я, творчих звершень, успіхів у починаннях. Хай викохнуть із насінини Вашого Духу благодатні сади!

Про антибіотикорезистентність...

Стійкість мікроорганізмів до антибіотиків, раціональне застосування цих препаратів – тема, що зібрала лікарів, фахівців клінічної лабораторної діагностики, фахівців громадського здоров'я, науковців у нашому виші. «Антибіотикорезистентність – проблема планетарного масштабу та виклик для цивілізації в цілому», – зауважив про-реktor УжНУ Іван Миронюк.

Науково-практична конфе-

ренція «Антибіотикорезистентність: від причин формування до стратегії стримування» – перша така на Закарпатті. Застосовано міждисциплінарний підхід, а це – «ефективніший інструмент для вирішення проблеми», за словами голови оргкомітету конференції, професора кафедри генетики, фізіології рослин і мікробіології УжНУ Марини Кривцової. До речі, проблема антибіотикорезистентності в час

війни – ще гостріша, адже йдеться про збереження здоров'я й життя поранених захисників.

До конференції долучилося майже 60 осіб офлайн та близько 150 – онлайн. Організатори планують улаштувати різні заходи, аби краще вивчити питання антибіотикорезистентності та напрацювати шляхи вирішення цієї проблеми.

Мирослава Гараздій,
«Погляд».

Ближче до словацької культури

Письменниця, педагогиня Янка Шіллерова гостювала на філологічному факультеті. Україну, до речі, відвідала вперше. Презентувала книжку «Амалія та її казки», яка може бути корисною для різних вікових категорій, котрі вивчають словацьку мову.

«Переказую найкращі побажання з Нітри, звідки я приїхала,

щоб засвідчити про дружбу не тільки свого міста, а й усіх словаків загалом», – так розпочала зустріч пані Янка. Захід підтримало Генеральне консульство Словацької Республіки в Ужгороді, а також Закарпатська ОВА. Захід зібрав і студентів, які вивчають словацьку мову, і школярів-представників різних осередків Закарпатської області, де

проживають словаки, вивчають словацьку, і не тільки.

Такі зустрічі на кафедрі словацької філології влаштовують регулярно, на чому акцентувала Наталія Петрица, завідувач кафедри словацької філології УжНУ. І в подальшому цю практику продовжуватимуть.

Мирослава Гараздій,
«Погляд».

Пам'яті воїна, випускника нашого вишу Івана Пайди

Читацький формуляр І. Пайди досі зберігає у своєму відділі краєзнавчої літератури «Карпатика» Наукової бібліотеки УжНУ Марія Чорній. Акуратний почерк, підпис навпроти кожної взятої для опрацювання книжки... Випускник альма-матер загинув у 2022-ому, поліг у боях за Херсонщину.

Свого часу досліджував шкільництво Закарпаття. Накопив удосталь матеріалу. Тільки дисертацію написати не встиг. Завадила війна. Іван – і фізик, і практичний психолог, і педагог... Був аспірантом кафедри

загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету суспільних наук. М.Чорній пригадує перше знайомство ще в єпископській резиденції, де в 2009 році був розташований відділ краєзнавчої літератури: «Коли я принесла йому старі видання для досліджень – бачила, як у нього світилися очі від радості, що має змогу працювати зі сторінками минулого».

Вечір пам'яті влаштували в читальному залі бібліотеки. М.Чорній підготувала й виставку видань, із якими свого часу працював наш випускник. На-

відувався до «Карпатики» і в приміщенні на «БАМі». Востаннє – у 2014-ому. Відтак став на захист. І повернувся... на щиті.

До 2014 р. тривали активні наукові пошуки Івана. Досліджував особливості шкільництва й уже тоді новітні на Закарпатті освітні підходи, що мали місце в 1920-1930 роках, як згадувала на зустрічі наукова керівниця, професорка кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Магдалина Опачко. Частина напрацювань для майбутньої кандидатської встигли апробувати – на між-

народних конференціях зокрема. На вечір пам'яті дружина Івана принесла бойовий прапор та нагороди чоловіка. Захід тривав у символічний день – День героїв, 23 травня.

Зустріч поєднали з презентацією книжки «Таємниці старого альбому» відомої в краї освітянки, журналістки, фотографині Ольги Тимофіївої. Її знайома колись віднайшла загорнуті в газету «Тиса» старі фотографії на горіщі будинку. Передала. Бо ж і пані Ольга – любителька фіксувати прекрасне. Відтак упорядкувала світлини, видавши

альбом. Фото – про шкільництво в Ужанській долині 100-річної давнини: відображено дітей, учителів, приміщення шкіл тощо.

Передмову до видання написав Маріан Токар, директор НДІ політичної регіоналістики УжНУ. Зауважив, що схожі формати змушують поглянути на історію, здавалось би, уже добре вивченого періоду Закарпаття з іншого боку й мотивують до нових наукових пошуків. З альбомом можна ознайомитися у відділі краєзнавчої літератури «Карпатика». **Мирослава Гараздій,** «Погляд».

До Дня Європи – «Європейські студії»

Освітню програму «Європейські студії» відкрили в альма-матер на платформі спеціальності «Політологія» факультету суспільних наук із нагоди Дня Європи.

Мирослава Лендшел, проректорка УжНУ з науково-педагогічної роботи, розповіла: «Це свято – значуще для нас, бо маємо мету – вступ до Європейського Союзу. Відкриваємо «Європейські студії» для того, щоб Україна мала молодих амбіційних фахівців із питань євроінтеграції, а такі спеціалісти точно будуть затребувані. Власне пропонується програма – інноваційна, базується на міждисциплінарному підході».

Прискорений рух України на шляху до євроінтеграції спонукав відкрити нову освітню програму, адже ринок праці вже потребує фахівців, котрі матимуть знання й навички у сфері європейської інтеграції, механізмів функціонування ЄС, що потім слід буде реалізовувати на всіх рівнях: від місцевого до загаль-

нодержавного. У таких прикордонних областях, як Закарпатська, – і поготів.

«Наша кафедра вже понад 20 років готує фахівців зі спеціальностей «Політологія» і «Публічне управління та адміністрування», але останнім часом ми задумувалися над тим, як актуалізувати спеціальність, зокрема «Політологію», щоб вона більше відповідала сучасним тенденціям, запитам із боку суспільства. Так і вирішили з колегами відкрити освітню програму «Європейські студії». Досвід співпраці з ЄС у кафедрі – не малий, тож маємо потенціал, який хочемо й можемо передати нашим студентам», – мовив Анатолій Ключкович, завідувач кафедри політології і державного управління.

Доцент Надія Кічера – гарант окремої освітньої програми «Європейські студії» – каже, що молодь зможе також обирати певні дисципліни за інтересами. А ще буде чимало практики «і в громадських організаціях, і в органах місцевого самоврядування, і в міжнародних організаціях, аналітичних центрах, у закордонних представництвах тощо».

Уперше опанувати освітню програму «Європейські студії» абітурієнти зможуть уже цьогоріч.

Мирослава Гараздій, «Погляд».

Нові можливості для майбутнього

Студенти ФІТ стали переможцями «Стартапу УжНУ-2024»

Щороку у виші відбувається конкурс «Стартап УжНУ», у якому молодь представляє найрізноманітніші проекти.

Метою заходу є підтримка студентів, аспірантів та молодих учених до 35 років у реалізації інновацій, нових методів досліджень; презентація ідей аудиторії; створення колективів молодих науковців. Переможці отримують фінансову підтримку та допомогу в упровадженні проекту в реальність.

Цього року виграли студенти 4 курсу факультету інформаційних технологій (кафедра інформатики та математичних дисциплін) Василь Батрин та Анастасія Шкрита (на фото із проректором із наукової роботи УжНУ, професором Іваном Мирнюком). Утілили свій задум під керівництвом кандидата технічних наук Олександра Левчука.

Метою проекту було створення ефективного пристрою ідентифікації положення дрону, який матиме можливість працювати в умовах радіоелектронних перешкод і забезпечить визначення місцезнаходження дронів.

«Усе почалося з того, що за тиждень-два до конкурсу до нас звернувся знайомий військовий із проханням зробити пристрій, який знаходитиме або визначатиме приблизне місце зупинки заглушених дронів. Головні критерії – щоб пристрій не був важким, великим, працював на

частотах, що не глушать РЕБ, та мав добру автономність», – розповідає В.Батрин.

Студенти почали вивчати тему й створювати перші зразки, що відповідали б усім вимогам. Так і розробили два прототипи ідентифікації положення дронів в умовах радіоелектронної боротьби, які можуть мати кілька важливих застосувань у російсько-українській війні.

Цей пристрій, крім того, що відповідає запитам, заощаджує кошти. А головне – зможе зберегти життя наших військових, бо, знаючи, де є

такий БпЛА, вдасться прийняти краще рішення: ризикувати життям захисників і йти підбирати апарат чи ні.

«Ми дуже раді бути частиною такого проекту. Учасники чудово продемонстрували напруженість, кожна з робіт є унікальною у своїй сфері, тому ми всі отримали цінний досвід і показали: у нас – талановита молодь», – каже А. Шкрита.

Вітаємо переможців і бажаємо успіхів у наступних проектах! **Таміла Рахівська,** студентка відділення журналістики.

«Інший погляд»

Із міжнародного фестивалю соціальної реклами

Студенти філологічного факультету, які опановують журналістику й рекламу та зв'язки з громадськістю, узяли участь у Міжнародному фестивалі соціальної реклами «Інший погляд».

Другокурсники й магістранти подали на конкурс постери та відеорекламу з актуальної проблематики: про булінг людей з інвалідністю, сексуальне насильство, рефлексії студентів із числа ВПО, соціальний експеримент «Обійми». До ужнівців долучилася й студентка фахового коледжу мистецтв ім. А.Ерделі Віолетта Алфелдй, яка працювала над постером про військових «Наше життя – завдяки тобі».

Аліна Протасова, студентка 2 курсу відділення журналістики, котра зіграла головну

роль в одному з рекламних роликів, розповідає: «Цікавий життєвий досвід. Обираючи тему відео, ми з одногрупниками одразу зупинилися на важливих соціальних проблемах. Комусь ближча тема війни, комусь – булінг або експеримент. Незважаючи на такі різні ідеї, бачення, вік, ми працювали командно. Щось додавали, коригували, а потім узгоджували з викладачами. Головною метою було не виграти, а продемонструвати те, про що мовчати не можна». Своєю чергою, одна з авторок постеру В.Алфелдй зауважила: «Це – нагадування про те, що наша весна все ж настала завдяки мужності ЗСУ. Звісно, під час створення постеру вносили багато правок, декілька разів

повністю переробляла його, але результат того вартий. Я рада, що допомагала ужнівцям. Сподіваюся, наше звернення дозволить не залишатися байдужими».

Похвалила учасників конкурсу доцентка кафедри журналі-

стики Наталія Толочко, додавши: «Студенти креативні й активні, тому, порадившись із колегами, вирішили об'єднати охочих і взяти участь у конкурсі соціальної реклами «Інший погляд». Під час першої зустрічі ідей виявилось так багато, що ми із завідувачем кафедри Євгеном Олександровичем міркували, як утілити хоч би частину, адже до подачі матеріалів залишалися лічені дні. Оскільки долучилися представники молодших і старших курсів, декан факультету, професор кафедри Юрій Бідзіля запропонував призначити магістрантів своєрідними менеджерами до кожної групи. Тим паче, вони вивчають відповідні дисципліни, пов'язані з медіаменеджментом. Це також спрацювало, адже є студен-

ти, які ефективніше виявляють себе в колективній роботі, а дехто – навпаки, попрацював самостійно й подав власноруч створені постери, відео. Також одна робота створена в межах дисципліни, яку викладає доцентка кафедри Олесь Барчан. Загалом проекти вийшли різноформатними, кожен цікавий по-своєму, порушує актуальні проблеми, такі як булінг, дискримінація людей з інвалідністю, насильство проти жінок, підтримка військових та вимушено переміщених осіб, алкоголізм, самотність під час війни. Учасники конкурсу отримали сертифікати. Тішимося, що маємо небайдужих студентів!»

Катерина Жеребак, студентка відділення журналістики.

До 26-ої річниці ФМЕВ

Цієї весни – 26 років від заснування факультету міжнародних економічних відносин. Із нагоди такої події в альма-матер відбулася конференція «Світова економіка та цивілізаційний поступ в умовах поліструктурних змін: економіко-технологічні, ресурсні, політико-правові, безпекові та соціальні фактори».

Присутніх вітав декан ФМЕВ, професор Микола Палінчак. Він також зауважив, що в день конференції вийшов збірник матеріалів, і це – завдяки успішній взаємодії із Центром українсько-європейського наукового співробітництва. Його директор Михайло Віхляев розповів про співпрацю з факультетом.

Присутні, зокрема гості з-за кордону, запам'яталися актуальними виступами й доповідями. Було порушено важливі питання сучасності: щодо конвергенції та прав інтелектуальної власності в основних правових системах світу романо-германського та англо-американського зразків, науково-дослідної роботи трансформації ЄС, економічно-міграційних та інституційних його аспектів, зменшення населення в країні тощо.

Співорганізаторами заходу виступили УжНУ, Економічний університет у Братиславі, Університет Олександра Дубчека (Тренчин), Університет м. Орадя, Українська асоціація економістів-міжнародників, Національний інститут стратегічних досліджень; Центр українсько-європейського наукового співробітництва, Академія політико-правових наук України, Міжнародний центр правових та економіко-соціальних досліджень країн центрально-східної Європи КУП НАН України в м. Ужгород, Національна служба посередництва та примирення.

Ярослава Черменко,
студентка
відділення журналістики.

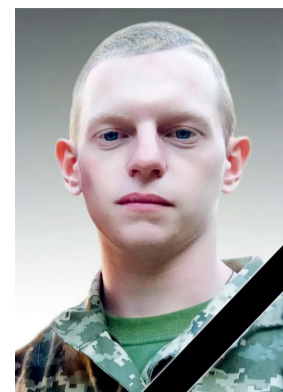
Вічна пам'ять Герою

Викладачі та студенти факультету історії та міжнародних відносин, до яких долучається весь колектив УжНУ, висловлюють співчуття родині, близьким та рідним Р.Гапака.

У 2020 році Роман вступив на перший курс освітньої програми «Центральноевропейські студії» спеціальності «Історія та археологія» і зарекомендував себе сумлінним студентом. Проте війна внесла в життя корективи. Із перших днів війни юнак став на захист України та виконував бойові завдання з великою самовідданістю. Загибель Р.Гапака на фронті стала ще одним болісним ударом для університетської родини та нагадуванням про те, якою ціною наші військові захищають Батьківщину.

Схиляємо голови в скорботі, віддаємо шану Романові. Відданість, мужність та жертвовність Героя заслуговують нашої безмежної подяки. Захисник є прикладом вірності й самопожертви, символом справжнього українського патріотизму.

Вічна пам'ять Герою!

УжНУ у вишиванках

16 травня Україна відзначила Всесвітній день вишиванки. Ужгородський національний університет не став винятком. Зокрема, на факультеті іноземної

філології провели тематичну фотосесію. Її організував студентський актив, який залучив здобувачів фаху 1-3 курсів англійської філології. Також до святкування

долучилися медичний факультет №2, філологічний, Наукова бібліотека УжНУ, інші підрозділи.

Відрядно, що у вишиванках так цінують символ України, культури її

народу. А в цілому наші співвітчизники вишивали перемогу!

Максим Костик,
студент
відділення журналістики.

Міжнародний форум волонтерів

Із чим прокидаються й засинають після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну волонтери? Як допомогти внутрішньо переміщеним особам на Закарпатті, біженцям, що сьогодні слід зібрати для Збройних сил України з амуніції, харчів та інших засобів... У цьому конвейєрі іноді слід перепочити й просто все обдумати, зрештою, поділитися досвідом. Для того в Археологічному музеї УжНУ влаштували міжнародний форум волонтерів. Зібралися дипломати, політичні, наукові, громадські діячі, представники українських, а також закордон-

них волонтерських організацій.

Олександр Бертолон, заступник голови ГО «Асоціація політологів та міжнародників УжНУ», аспірант кафедри політології і державного управління, розповів: «Сьогодні ми з нашими партнерами, зокрема із сусідніх країн, плануємо обговорити подальшу підтримку: і донатами, і проектами. Ще одна з тем – підтримка діаспори, бо вона продовжує надавати з-за кордону активну допомогу нашим бійцям, народу в цілому. Сподіваємося, усе це допоможе країні вистояти».

Підтримка ЗСУ та внутрішньо переміщених осіб (і тих, які про-

живають у гуртожитках, і педагогів та науковців, котрі можуть продовжувати виконувати свою роботу, залишаючись на Закарпатті) – основні напрямки роботи ГО «Волонтеріат УжНУ» після повномасштабного вторгнення, про що звітувала Крістіна Товт, помічник ректора УжНУ, голова правління ГО «Волонтеріат УжНУ».

Переформатував діяльність і «Карпатський фонд». Нині ця ГО надає гранти тим, хто безпосередньо працює з вразливими категоріями населення. Директор фонду, доцент кафедри соціології і соціальної роботи УжНУ Руслан Жиленко зазна-

чав: «Із початку повномасштабного вторгнення вже надано 63 гранти для 63 організацій на загальному близько 700 тисяч євро. Упродовж багатьох десятиліть ми підтримуємо розвиток недержавної системи соціальних послуг у Західній Україні. Зрозуміло, що з початком війни діяльність зазнала певних змін».

Завітав на захід і представник групи волонтерів у Пряшеві, яка з початку 2022-ого допомагає Україні. Кошти збирають за допомогою грантів, внесків благодійників, за що закуповують допомогу й передають Україні, часто через УжНУ. Допомога не обмежується гігієнічними, ме-

дичними чи технічними засобами. Владімір Бенч, консультант Світового банку у Словацькій Республіці, волонтер ГО «Podaj dalej», додав: «Улаштуємо й різні акції для українців у Словаччині, які переїхали через війну. Переважно це – мами з дітьми. Ще ми організуємо тури для словацьких журналістів, щоб показати правду про ситуацію в Україні».

Мета форуму – не лише поділитися досвідом допомоги та згуртування, а й скоординувати подальшу діяльність, адже війна триває.

Мирослава Гараздій,
«Погляд».

ПОГЛЯД

Орган вченої ради Ужгородського національного університету. Замовлення № 1197. Ціна – безкоштовно. Виходить щомісяця. Номер підписано до друку 04.06.24. Засновник і видавець – ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 88003, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46. Номер надруковано у видавництві «А-Прінт»; 46010, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 28. Тел.: (352) 52-27-37, 067-350-17-94. Наклад – 1000 примірників. Формат А3, 2 ум. друк. арк. Реєстраційне свідоцтво ЗТ № 449/41 від 7.02.2008. Відповідальність за зміст публікацій покладається на авторів. Відповідальний за випуск номера: В.Ю.Тарасюк.

Головний редактор:
В.Ю.Тарасюк.

Художній редактор:
С.Ю.Скиба.

Коректор:
М.Б.Гараздій.

Адреса редакції: 88016, м. Ужгород,
вул. Університетська, 14 (ауд. 424).

Поштова скринька:
poglyad@uzhnu.edu.ua

Телефон редакції:
067-880-85-71.